

Oponentský posudek na bakalářskou práci Jany Valešové *Srovnání nositelů dvou podob religiozity z perspektivy kvantitativních sociologických šetření.*

Jana Valešová se ve své bakalářské práci věnuje aktuálnímu tématu proměn současné religiozity v české společnosti. V úvodní teoretické části práce si definuje dva typy religiozity: institucionální tradiční a privatizovanou netradiční. Ty operacionalizuje pro potřeby sekundární analýzy reprezentativních empirických šetření z let 1991-2005. Těžištěm práce je samotná analýza: autorka podává deskriptivní přehled výsledků jednotlivých výzkumů a sleduje korelace typů religiozity s hodnotovými preferencemi, orientacemi a rámci, se sociálními normami, se sociodemografickými charakteristikami a statusovými znaky. Práce s několika datovými soubory autorka umožňuje komparovat výsledky pro různá časová období i pro různé populace.

Na práci je třeba ocenit schopnost výběru aktuálního společenského problému, dobrou znalost relevantní literatury, schopnost statistického zpracování dat a ohromující objem těchto dat i pečlivost a důslednost v prezentaci výsledků analýzy.

Vůči práci lze vnést tyto výhrady, které se týkají především konceptualizace a operacionalizace religiozity:

- Není zcela zřejmé, co bylo východním momentem pro vytvoření dichotomické kategorie religiozity. Teorie nebo empirický materiál? V pozn. 1 na str. 11 se píše, že empirický materiál. (Pokud je to tak, proč jsou zvoleny pouze dva typy religiozity, když data umožňují definovat více typů?) Z teoretické části se zase ovšem zdá, že typy religiozity byly definovány na základě literatury. Volbu pouze dvou typů religiozity dále považuji za teoreticky poněkud nedostatečně zdůvodněnou. Autorka sama píše, že typy religiozity jsou různé (str. 15), uvádí autory, kteří typů religiozity rozlišují několik (např. Berger, Halík, Hervieu-Léger, Davie; str. 24-31). Operacionalizovány a analyzovány jsou však pouze dvě podoby religiozity, aniž by bylo vysvětleno opomenutí ostatních.
- Není uvedeno, proč je jako indikátor religiozity zvoleno pouze subjektivní vyjádření respondenta o vlastní míře náboženskosti (str. 37) a proč jsou ostatní indikátory (náboženské představy a praktiky) odmítnuty. Tato volba nemusí být špatná, jen by měla být teoreticky podepřena, nebo alespoň stručně argumentována.
- Netradiční religiozitu autorka definuje na základě Prudkého a Nešpora a Lužného jako víru v nepersonifikované posvátno (str. 30). Jak to, že ji tedy pak (ve výzkumu Modernizace) operacionalizovala jako víru v *Boha* (str. 38)?
- Autorka nekonzistentně operacionalizuje (str. 38) tradiční religiozitu jednou jako víru v osobního Boha (EVS, VŠ) nezávisle na náboženských praktikách a podruhé jako víru v Boha a podmíněnou pravidelnou návštěvou bohoslužeb. Píše (str. 160), že se nedá očekávat podobné založení u lidí věřících v osobního Boha (bez podrobnější specifikace) a lidí věřících v Boha nechodících příliš do kostela. Nikde však neuvádí, na jakém *teoretickém* základě byla provedena tato volba, která rozhodujícím způsobem ovlivnila celou práci.

Drobnější výhrady

- Autorka očekává od nositelů různých typů religiozity různé sociální charakteristiky (str. 36), což však není nijak teoreticky podepřeno.
- Za určitou nevýhodu lze považovat (pravděpodobně z úsporných důvodů) zvolenou prezentaci výsledků korelační analýzy pouze v podobě znamének „+“ bez uvedení konkrétních hodnot. Stejně tak v celém textu chybí konkrétní číselné údaje o charakteristikách nositelů religiozity; jsou pouze slovně opisovány (např. "Tradiční věřící spadají častěji do starší generace" - není jasné, co to je častěji, ani co je to starší generace).
- Větu ze závěru, že se „potvrdilo, že víra v Boha jako osobu má v českých podmínkách skutečně podobu spíše institucionální religiozity, respektive že tradiční podoby religiozity je zřejmě vlastní účast na bohoslužbách nějakého společenství stejně smýšlejících osob.“ (str. 211) nelze brát jako výsledek provedené analýzy – tradiční věřící byli totiž již apriori operacionalizováni jako chodící pravidelně na bohoslužby.

Na textu Jany Valešové oceňuji množství vykonaného práce; tuto bakalářskou práci **doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit 37 body a známkou velmi dobře.**

V Praze dne 15.10. 2007

PhDr. Radek Tichý